

BOEREN MET DE NATUUR

Melkveehouder Brunia ontwikkelt een eigen methode om de bodem te voeden. Daarvoor spiekt hij voortdurend bij de natuur, een belangrijke bron van kennis en inspiratie. Hoe werkt het principe?

Door ploegen, erosie en de teelt van monoculturen is veel landbouwgrond uitgeput. Arme bodems houden geen water en meststoffen vast en geven lage opbrengsten, zodat investeringen in beter zaad en kunstmest geen zin hebben, zeggen wetenschappers zoals Pablo Tittonell, hoogleraar Farming Systems Ecology, van WUR. Hij pleit voor herstel van de bodems met stabiele organische stof, in combinatie met gewasrotatie en biologische stikstofbinding. Koren op de molen van Jaring Brunia, biologische melkveehouder uit Friesland. Hij brengt het principe van ecologisch boeren met de natuur in de praktijk. Brunia: "Als biologische boer wil ik zoveel mogelijk doen om mijn bodem te voeden. Daarvoor heb ik een eigen werkmethode ontwikkeld, waarbij ik de natuur zo veel mogelijk kopieer. Want als je naar de natuur kijkt, zie je dat alles klopt. En dat er weinig nodig is."

Bouwen aan organische stof
Op welke manier verhoogt Brunia het organische stofgehalte in de bodem? "Ten eerste door de manier van begrazen. Mijn koeien lopen in vrij lang gras. In een natuurlijke situatie (zonder kunstmest) wil het gras onder en boven het maaiveld even lang zijn. Die lange wortels zijn belangrijk. Mijn koeien krijgen maar

Lucas Kemper

een klein perceel gras aangeboden, precies genoeg voor een dag. Dat eten ze helemaal op. Daarna wil het gras weer terug naar een nieuw evenwicht. Een deel van de wortelreserves wordt opgeofferd voor de groei van nieuw gras. De afgestorven graswortels in de bodem vormen dan het organische materiaal.”

Maar er is meer. Brunia werkt ook met potmest. “De binnenstal voldoet aan alle biologische normen, maar mijn koeien liggen ook ’s winters graag buiten in een laag maaisel. Dat koop ik bij terreinbeheerder It Fryske Gea, dat is de provinciale vereniging voor natuurbescherming.” Hoe wordt het maaisel uiteindelijk potmest? “Het maaisel in de potstal wordt nat door de regen. Doordat de koeien het voortdurend vertrappen, ontstaat er een hard pakket dat is opgebouwd uit laagjes mest, maaisel en urine. Begin mei komt er een loonbedrijf met een grote kraan. Die maakt het pakket los en zet het op een grote bult. Daardoor komt er zuurstof bij, en kan het composteren. Begin augustus komt het loonbedrijf opnieuw, en dan rijden we de potmest over de weilanden heen. Daardoor krijgen de weidevogels voldoende voeding en wordt het bodemleven goed gestimuleerd.” Om te valideren of de bodemkwaliteit verbetert, graaft Brunia regelmatig een profielkuil. “Dan kan ik zien of er mooie donkere humuskorreltjes ontstaan. Dat blijkt inderdaad het geval.”

Dilemma's

Deze manier van boeren met de natuur blijkt winstgevend. Toch zijn er ook dilemma's. Welke? “Bijvoorbeeld als je een nieuwe financiering wilt bij een bank. Dan blijkt mijn biologische bedrijf lastig te beoordelen, omdat ik met andere kengetallen werk dan conventionele boeren. Mijn koeien

geven gemiddeld 5.500 liter melk per jaar, terwijl een gemiddelde melkkoe in Nederland 9.000 liter geeft. Die extra liters worden geproduceerd doordat de koeien krachtvoer krijgen. Dat gebruik ik niet. Ik produceer dus minder melk per koe, maar mijn winstmarge op een liter melk is hoger. Lastig punt is dat de bank rekent met 'schuld per liter melk'. Mijn financiering kan dus niet groeien, terwijl ik misschien wel meer verdien dan een andere, conventionele boer.”

Het verhaal gaat dat financiers een andere pachtprijs voor de grond willen rekenen als een boer de bodemkwaliteit weet te verbeteren. Klopt dat verhaal? “Dat zou wel een wenselijke koers zijn, maar dat gebeurt nu nog niet. De waarde van grond is immers niet meer te relateren aan het opbrengend vermogen. Grond is een beleggingsobject. Voor de grote bedrijven is het makkelijk om grond te kopen, maar voor biologische boeren (zoals ik) is het heel lastig. Want hoe financier je een startend bedrijf met idealen?”

De toekomst

Hoe ziet Brunia de toekomst? “Binnen nu en vijftien jaar komen er in Friesland veel boerenbedrijven vrij omdat er geen opvolgers zijn. Willen we dat die bedrijven dan worden opgeslokt door de grootschalige landbouw, of willen we dat jonge ondernemers (zonder kapitaal) een kans krijgen om samen met de natuur te boeren? Die keuze kun je niet aan de markt overlaten. Daar zie ik een rol voor de provincie. Terreinbeheerders zijn daarbij ook belangrijk. Zelf zou ik prachtig vinden om op mijn bedrijf een soort mininatuurgebied te hebben. Maar als we op het platteland meer boeren willen die samenwerken met de natuur, dan zal daar wel een passend financieel beleid voor moeten komen.” ∞

FEITEN

- A Projectlocatie**
Friesland
 - B Eigen doelen en ambities**
‘Voeden van de bodem met organische stof, biologisch boeren met de natuur’
 - C Betrokken (keten)partners**
 - It Fryske Gea als leverancier van maaisel
 - D Bijdrage aan de Transitie Agenda**
 - Actielijn ‘Circulair en regeneratief gebruik van bodem en nutriënten’
- Relevante interventies
- Financieel beleid voor (startende) biologische boeren